

LUNDS
UNIVERSITET

"Finns ingen glädje som man får när man är på plats"

En kvalitativ studie av gymnasielärares erfarenheter av
distansundervisning under Corona pandemin!

Sociologiska institutionen

VT21 Sock08

Författare: Alma Kahrman

Handledare: Britt-Marie Johansson

Författarens tack

Jag vill börja med att tacka mina informanter för deras medverkan i min studie. Jag vill även tacka min handledare Britt-Marie Johansson som har stöttat mig och hjälpt mig under uppsatsens gång. Jag vill också tacka min familj för att ni har stått ut med mig under denna period då all fokus har riktats mot uppsatsskrivandet.

Alma Kahrman

Sammanfattning

I denna uppsats har syftet varit att undersöka gymnasielärares erfarenhet av övergången till distansundervisning under Corona pandemin samt vilka konsekvenser den har på lärare-elev relationen och lärarrollen.

För att nå förståelse om hur interaktionen med elever har påverkats har jag valt att använda mig av symbolisk interaktionism samt Goffmans dramaturgiska perspektiv. Tidigare forskning gjord i Sverige om svenska gymnasielärare presenteras också och relateras till studiens resultat.

För att undersöka gymnasielärares erfarenheter och uppfattningar om relationer med elever och deras lärarroll har kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervju genomförts digitalt på Google Meet. Intervjuerna har gjorts med fem gymnasielärare på en och samma skola men som undervisar i olika ämnen.

Studiens resultat visar på att omställningen till distansundervisning bidragit till en ytterligare stressfaktor till lärarens redan arbetsbelastade vardag men upplevdes samtidigt som en nödvändig lösning för att begränsa smittspridning. De intervjuade lärarna upplevde distansundervisningen som enformig och att den krävde en detaljplanering till skillnad från platsundervisningen där var lärare kunde vara mer spontan. Kommunikation försämrades också vilket i sin tur ledde till svårigheter att upprätthålla relationer med elever och att fånga upp reaktioner. Informanterna påpekade betydelsen av närkontakten och att vara i samma fysiska miljö för att lära ut och motivera elever.

Vissa moment upplevdes dock fungera bättre under distansundervisningen såsom bättre kontroll över elevernas pågående arbete. Läraren hade mer tid att gå in och kommentera arbeten vilket möjliggjorde omedelbar återkoppling till elever. Ny klassrums dynamik uppkom under distansundervisningen där tillbakadragna, tysta elever tog mer plats.

Nyckelord: Covid19, lärarroll, lärarelev relation, distansundervisning.

Innehållsförteckning

1.0 Inledning.....	1
2. Syfte	2
2.1 Frågeställning:	2
3.0 Tidigare forskning	3
3.1 Historik.....	3
3.2 Lärares upplevelser av distans och fjärrundervisning	5
3.3 Sammanfattning tidigare forskning.....	7
4.0 Metod	8
4.1 Val av metod.....	8
4.2 Urval	10
4.3 Presentation av intervjupersoner:.....	12
4.4 Utförande.....	12
4.5 Analys av data	13
4.6 Tillförlighet.....	14
5.0 Teori	14
5.1 Symbolisk interaktionism	14
5.2 Goffmans dramaturgiska perspektivet	15
5.2.1 Social interaktionsritual.....	16
5.2.2 Främre och bakre regionen	18
6.0 Resultat och analys	19
6.1 Informanternas upplevelser om omställningen	20
6.2 Betydelsen av närkontakten.....	23
6.3 Försämrade kommunikation - nya läraregenskaper	26
6.3.1 Försämrade relationer.....	29
6.4 Positiva konsekvenser av distansundervisningen.....	30
7.0 Diskussion.....	31
8.0 Litteraturförteckning.....	34
9.0 Bilagor.....	36

1.0 Inledning

Det senaste året samhället präglas av Corona pandemin som hade påverkan på alla individer i på ett eller ett annat sätt. Distansarbete har ökat i samhället och många har fått en ny vardag att förhålla sig till.

I slutet av 2019 upptäcktes ett nytt virus som orsakar sjukdomen Covid19, en luftvägsinfektion med symptom som snuva, andnöd, huvudvärk, hosta och feber som i vissa fall orsakar lunginflammation. Utbrottet startade i den kinesiska staden Wuhan i Kina som sedan spred sig till övriga delar i världen och har i början klassificerades av Folkhälsomyndigheten som låg risk för fall i Sverige. Men den 11 mars World Health Organisation klassade spridning av Covid19 som pandemi (Folkhälsomyndighet, 2020).

Pandemin påverkade samhället på många olika sätt så även utbildningen. Den 17 mars 2020 rekommenderade Folkhälsomyndigheten att gymnasieskolan inte ska bedriva undervisningen i skolans lokaler utan genom distansundervisning i syfte att bromsa smittspridningen av Covid19 i samhället. Folkhälsomyndighetens plötsliga beslut att stänga gymnasieskolor har inneburit en omställning och anpassning för både lärare och elever till den nya tillvaron (Folkhälsomyndighet, 2020).

Den första augusti 2020 gjordes ett tillägg i skollagen och en ny definition av distansundervisning infördes i lagen. Distansundervisning är en interaktiv undervisning som bedrivs med hjälp av informations och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid. Distansundervisning åtskiljs på så sätt från fjärrundervisning som är en interaktiv undervisning som bedrivs med hjälp av informations och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid (Skolverket, 2020).

2.0 Syfte

Syfte med min studie är att undersöka gymnasielärares erfarenheter av omställningen till distansundervisning och erfarenheter om distansundervisningen det senaste året under Corona pandemin samt vilka konsekvenser det har haft på lärarelev relationen och lärarrollen. Det finns olika definitioner på distansutbildning. Skolverkets definition gör ett tydligt särskiljande mellan fjärr- och distansutbildning. Till detta har en del skolor under Corona tillämpat vad som kallas hybridundervisning, en kombination mellan platsundervisning för vissa elever och fjärrundervisning för andra samtidigt. (Läraryrket, 2021) I mitt arbete kommer jag att använda begreppet distansutbildning som ett övergripande begrepp för de olika typerna av undervisning som innefattar moment av distans. Där det är relevant kommer jag tydliggöra den specifika formen av undervisning.

2.1 Frågeställning:

Hur upplevde lärarna omställningen och distansundervisningen under pandemin?

Hur har distansarbete påverkat deras roll som lärare?

På vilket sätt har sociala relationer till elever påverkats?

3.0 Tidigare forskning

I kommande avsnitt kommer jag inledningsvis presentera en kort historisk tillbakablick för de reformer skolan genomgått sedan början 1990-talet och på vilket sätt dessa förändringar har påverkat lärarrollen. Detta för att ge läsaren en förståelse för hur lärarrollen sett ut innan pandemin och på så sätt ge en bakgrund till de förändringar som kan antas uppkomma med övergången till distansundervisningen.

Vidare kommer jag presentera tidigare forskning om lärares upplevelser av distans och fjärrundervisning under Corona pandemin i Sverige som jag tycker är relevant för min studie. Eftersom syftet med min undersökning är att studera hur gymnasielärarna har påverkats av distansundervisning och dess påverkan på lärare-elev relation har jag valt att bara fokusera på forskning om svenska skolan för att avgränsa min studie. Tidigare forskning har undersökt lärares upplevelse av distansundervisning under första skedet av övergången och då jag gör min studie efter att distansundervisningen har skett under i stort ett helt år är intressant att se om resultaten från dessa tidiga studier stämmer eller skiljer sig drastiskt från resultaten i min studie.

3.1 Historik

Skolans uppdrag och organisation genomgick stora förändringar i början av 1990-talet. Fram till dess hade staten kontroll över skolan. Det fanns regelverk som detaljstyrde lärarens uppdrag vilket förändrades i början av 1990-talet när skolan övergick till målstyrning. Tre reformer genomfördes: kommunalisering av skolan (1991) ny kommunallag (1991) och friskolereformen (1992) som hade som syfte att effektivisera skolan och öka utbildningens kvalitet. Genom kommunaliseringen decentraliserades skolan och genom målstyrning gavs frihet att välja metoder så länge målen uppnådde (Larsson & Plesner, 2021:5). De nya reformerna innebar att målen för skolan bestäms av riksdagen, skolans resurser bestäms av kommunfullmäktige, huvudmännen konkurrerar sedan med varandra om att nå målen och om att använda de effektivaste arbetsmetoderna. Staten lämnar också över ansvaret för lärarnas arbetsvillkor, dessa ska hanteras i kollektivavtal mellan kommunerna och fackförbunden och anpassas så att de statliga målen för skolan kan nås (Larsson & Plesner, 2021:5). Det nya kollektivavtalet formades för att ge bättre förutsättningar för lärarna att möta samhällets snabba förändringar och behov samt växande krav på lärares kunskap och kompetens. Den nya skolans uppdrag innebar att

många i skolan, bland annat lärarna, hade fått nya och förändrade arbetsuppgifter. (Larsson & Plesner, 2021:14) Man kom överens i avtalet ”Satsning till 2000” som infördes 1995 om en ny syn på elev- och lärarrollen samt att den reglerade undervisningstiden ersattes av att rektor fick rätten att leda och fördela lärares arbetstid samt att individuell lönesättning infördes i syfte att stimulera till förbättringar av lärarnas effektivitet, produktivitet och kvalitet. (Larsson & Plesner, 2021:18) Den nya kommunallagen, som innebar en övergång från regelstyrning till målstyrning, kräver mer fokus på uppföljning och utvärdering från skolan till staten. Det nya kravet på dokumentation och administrativa arbetsuppgifter ökade lärarnas arbetsbelastning och tog bort fokus från lärarnas kärnuppdrag, att undervisa, som i sin tur skapade stress bland lärare. Alla de här förändringarna har påverkat lärarrollen och gjort att lärarrollen ser annorlunda ut än vad den har gjort innan 1990. Lärarrollen har förändrats från den traditionella förmedlingspedagogiska till att mer handleda elever i deras kunskapsutveckling i form av ledarskap. Lärare anses inte längre drivande i undervisningsprocessen utan skapar lärandemiljöer där elever lär sig av varandra (Larsson & Plesner, 2021:21).

Läraryrket har det senaste året redovisat ett antal rapporter om lärares upplevelser av digitaliseringen i samband med Covid19. Rapporten *Digitalisera inte bort lärarprofessionen* (Läraryrket, 2021) baserad på en enkät med lärare och rektorer syftade till att undersöka hur distansundervisningen har påverkat läraryrket. Lärarna har redan innan Corona pandemin haft en enorm arbetsbelastning med höga sjuktal men den har även rått läraryrket och pandemin har, enligt Läraryrket, förvärrat lärarnas arbetsvillkor. Rapporten visar också att det finns en oro bland lärarna för att det digitala arbetssättet ska bli bestående när samhället återgår till normala förhållanden och det kan komma att tränga ut andra pedagogiska arbetssätt. Studiens resultat påvisar lärares negativa upplevelser av distansundervisning. Lärare är oroliga att bli sjukskrivna på grund av dels arbetsrelaterad stress i samband med den ökade arbetsbelastning som distansundervisningen medför dels för att de upplever att det är svårare än vanligt att lära eleverna det de ska. Lärarna upplever att den ökade digitaliseringen av undervisningen kommer bidra till att läraryrkets status sänks och till att läraryrket kommer att bli mindre givande i framtiden (Läraryrket, 2020). Det uttrycks även oro för att lärarroll och läraruppdraget riskerar att förändras i samband med Corona pandemins om olika former av digitalisering på grund av effektiviserings skäl uppkommer i framtiden. Läraryrket poängterar värdet av klassrumsdynamiken och befarar att på sikt kan undervisningens sociala dynamik reduceras

kraftigt. De befävar också att läroplanens inledande kapitel om det demokratiska uppdraget och att möjliggöra möten och förståelse mellan olika samhällsgrupper kan komma att bortprioriteras vilket kan leda till att en individcentrerad undervisning kan komma att ersätta gruppundervisningen. Detta är, skriver de, särskilt bekymmersamt för gymnasieskolan som ska förbereda eleven för yrkeslivet och högre studier (Läraryrket, 2021:23).

3.2 Lärares upplevelser av distans och fjärrundervisning

Ett antal studier har behandlat problematiken kring omställningen från platsundervisning till distansundervisning utifrån lärarperspektiv i Sverige i samband med Coronapandemin.

I pandemins första skede utfördes en kvantitativ studie *Covid19 och omställningen till distansundervisning i svensk skola* av Bergdahl och Nouri (2020) på Stockholms universitet av hur lärare implementerar distansundervisning och vilka erfarenheter och utmaningar de har stött på under omställningen. Studien byggde på analyser av diskussioner i lärarforum på internet samt enkäter som besvarades av 153 lärare som undervisade på alla stadier i det svenska skolsystemet förutom universitet. Studien visade att distansundervisning bidrog till vissa positiva och negativa aspekter. De positiva aspekterna enligt lärarnas upplevelser var att de fick bättre kontakt med vissa elever, högre närvaro bland elever, speciellt elever med diagnoser, och att elever kan koncentrera sig bättre i hemmiljö utan distraktioner från sina klasskamrater. De negativa aspekterna studien tar upp är att lärarna upplevde att ökad risk hos vissa elever att glida iväg från undervisningen om man inte uppmärksammar det i tid. Med stöttning av Elev Hälso Team personal fångas elever upp så fort eleven avviker från undervisningen och metoden har gett goda resultat. Vissa elever har svårt att förstå skriftliga instruktioner och att arbeta självständigt samt att be läraren om hjälp. De poängterade att den sociala interaktionen fick extra betydelse vid isolering. Lärarna fick inte samma återkoppling på sin insats och därmed inte visste om de hade lyckats bra eller vad de kunde ha gjort bättre. (Bergdahl & Nouri, 2020:12)

Just de sociala relationerna har undersökts av Hyllén-Cavallius och Wijkmark (2020) i studien *Att undervisa i tider av Covid19*. Med hjälp av kvantitativ metod i form av enkäter till

52 lärare från Malmö, Göteborg och Stockholm, undersöktes hur lärare i svenska upplevde att omställningen hade påverkat deras relationer till elever och kollegor samt hur den hade påverkat undervisningen. Resultaten visade att de flesta aspekterna av yrkesrollen hade blivit sämre. Den största försämringen rörde relationerna till elever, dvs. möjligheten att ge stöd till eleverna har minskat. Men samtidigt upplevde de att det fanns goda möjligheter att nå ut till elever som de annars inte hade nått ut till. Undervisningen har också generellt blivit sämre i form av att lärarna upplevde att de inte hade samma kontroll över elevernas arbete samt att variation i undervisningen saknades. En av anledningarna enligt studien till denna försämring kan ha varit att ämnet svenska är ett socialt ämne och kräver djupgående återkoppling och stark kontakt mellan lärare och elev vilket gör social distansering och digital undervisning till en större utmaning för lärare i svenska än för lärare i andra ämnen (Hyltén-Cavallius & Wijkmark, 2020:28).

Studien *Social interaktion vid distansstudier* gjord av Hovold (2020) genomfördes med hjälp av intervjuer med både elever och lärare i gymnasiet i syfte att bidra till förståelsen av hur de sociala interaktionerna fungerar för personer som undervisar och studerar på distans. Studien fokuserar på lärares och elevers relationer och roller. Resultaten visade att roller och relationer skiljer sig vid distansundervisning från den traditionella undervisningen i skolan. Relationer på distans kan bli djupare och bättre än på plats, men vid brist på enskild relationen blir sämre. Med andra ord ju mer interaktion som sker mellan lärare och elever blir relationen bättre. Privata samtal mellan lärare och elev lyfts som den bästa interaktionsformen i distansutbildningssituationen för att nå närmare relation. Rollen som lärare blir tydligare vid distansundervisning då, de slipper att ha den uppfostrande rollen och hålla ordning på elever som inte sköter sig (Hovold, 2020:35).

Schiölers (2020) studie *Lärare på distans, SVA-lärares upplevelse av fjärrundervisning i samband med coronapandemin* utfördes med hjälp av kvalitativ metod i form av intervjuer med lärare i svenska som andraspråk. Omställning till digital undervisningen upplevs huvudsakligen positivt av intervjupersonerna men att de önskade att de hade mer tid att förbereda sig. De flesta lärare upplevde att de förlorade vissa läraregenskaper vid distansundervisningen samt att förmågan att uppfatta subtila signaler i kroppsspråket och ansiktsuttryck försämrades. De

intervjuade lärarna ansåg att kontakten med eleverna påverkades negativt samt att det finns en risk för att svaga elever påverkas negativt av distansundervisningen (Schiöler, 2020:24).

Studien *Påtvingad distansundervisning - en väg till lärande* utförd av Sultan och Davidsson (2020) hade syftet att undersöka hur gymnasielärare upplever sitt förändringsarbete gällande den påtvingade distansundervisning samt gymnasielärares reflektioner kring användning av digitala verktyg under distansundervisningen. Studien byggde på en kvalitativ metodansats där sex lärare intervjuades från sex olika gymnasieskolor. Utifrån studiens resultat upplevde gymnasielärarna en stor omställning och önskade att de hade mer tid för förberedelse. Vidare påpekade lärarna att den digitala sociala kontakten inte är likvärdig med den sociala kontakten i klassrummet. Däremot upplevde de att själva undervisningen i sig fungerade bra men att de saknade den direkta kontakten med eleverna i klassrummet. Digitaliseringens bidrag var enligt lärarna var att elevernas närvaro ökade i samband med distansundervisningen, vilket hade positiv påverkan på elevernas prestationsförmåga. Lärare som undervisar i teoretiska ämnen har mer positiva erfarenheter kring användning av digitala redskap än vad lärarna i praktiska ämnen har. Samtliga lärare upplevde att kontexten för lärande hade förändrats på så sätt att i och med elever får inte samma stöd via distansundervisningen som i klassrummet kräver det av elever att ta eget ansvar för sitt lärande. (Sultan & Davidsson, 2020:31–34)

3.3 Sammanfattning tidigare forskning

Bergdahl & Nouris (2020) rapport utförd i början av pandemin tar upp positiva och negativa aspekter av distansundervisningen. Bättre kontakt upplevs med vissa elever, högre närvaro bland elever med diagnoser och ökad koncentration bland elever utan klassrums distraktioner var positiva aspekter. Negativa aspekter är att många elever hade svårt att förstå skriftliga instruktioner och lärarna hade svårighet att fånga upp elever som inte mår bra. I Hovolds (2020) studie visade resultatet att privata samtal mellan lärare och elev är den bästa interaktionsformen för närmare relation under distansundervisningen. Schiöler (2020) studien av lärare i svenska som andraspråk kom fram till att lärarna förlorade vissa läraregenskaper vid distansundervisning men även förmågan att uppfatta subtila signaler i kroppsspråket och ansiktsuttryck försämrades. Även kontakten med elever påverkades negativt samt att det finns en risk för svaga elever påverkas negativt av distansundervisningen. Sultan och Davidsson (2020)

kom fram till att digitalisering bidrog till högre närvaro men lärarna upplever svårighet att ge elever samma stöd på plats vilket gör att elever måste ta mer ansvar för, sitt eget lärande. Vidare visar Lärarförbundets rapporter (2020,2021) att den ökade arbetsbelastningen under distansundervisningen bidrar till ytterligare stressmoment bland lärare samt oro att digitaliseringen kommer bidra att läraryrkets status sänks och att läraryrket blir mindre givande.

Tidigare forskning pekar åt både positiva och negativa konsekvenser och de är inte identiska från studie och studie. Även om jag i min studie tar upp frågor som i stort rör sig inom samma ämnen som studierna ovan är det mot bakgrund av att inte gjort så många studier av distansundervisningen under pandemin, av värde att efter ett års distansundervisning undersöka om lärarnas uppfattning fortfarande är det samma. Detta då förändringar alltid är svåra och kan tas emot positivt och negativt initialt. Genom att se hur det ser ut efter ett års erfarenhet av distansundervisningen kan min studie bidra till det begränsade kunskapsunderlaget som finns.

4.0 Metod

I detta avsnitt kommer studiens metodansats att presenteras. Jag beskriver och diskuterar studiens val av metod, urval, utförande, analys av data samt studiens tillförlitlighet.

4.1 Val av metod

Då syftet med denna studie är att få förståelse kring gymnasielärarnas erfarenheter av distansundervisning under Corona pandemin och hur det tar sig uttryck på lärarrollen och lärarelev relation har jag valt att använda mig av kvalitativ ansats i form av semistrukturerade intervjuer.

Jag har valt att det insamlade empiriska materialet kommer styra val av teori så kallad induktiv ansatts (Bryman, 2016:49). För att nå förståelse hur informanterna under distansundervisning tolkar den sociala verkligheten som de befinner sig i kommer jag utgå från kunskapsteoretisk ståndpunkt som beskrivs som tolkningsinriktad (Bryman, 2016:455).

Kvalitativ forskning lägger vikt på hur individer uppfattar och tolkar sin sociala verklighet som anses föränderlig och som skapas och konstrueras av individen (Bryman, 2016:61). Det är en

forskningsstrategi där tonvikten ligger på ord inte på siffror vid insamling och data vilket den kvantitativa metoden fokuserar på. Syftet med studien är inte att generalisera till en större population som den kvantitativa forskning gör utan att nå en förståelse av beteenden, värderingar och åsikter i termer av den kontext i vilken undersökningen genomförs (Bryman, 2016:488). En fördel med kvalitativ forskning är att den rymmer ett stort mått av flexibilitet som möjliggör att lättare ändra riktning och fokus under studiens gång som är inte fallet i den kvantitativa forskningen (Bryman, 2016:482). En nackdel med kvalitativ forskning är att den kan vara för subjektiv eftersom det bygger på forskarens osystematiska uppfattningar om vad som är viktigt och betydelsefullt (Bryman,2016:483). Eftersom tidigare forskning är begränsad i området som jag studerar kan det vara svårt att tillämpa en kvantitativ strategi, som brukar utgå från tidigare teori eller litteratur för att ställa upp hypoteser eller rikta sin forskning, utan det kräver mer explorativt sätt. (Bryman, 2016:67)

Eftersom studiens fokus är att samla in beskrivande information om hur informanterna upplever distansundervisningen under Corona pandemin har jag använt mig av kvalitativa intervjuer. Det är kvalitativa intervjuer som ger en djupare insikt i informanternas uppfattningar och erfarenhet kring distansundervisningen. Det är med den anledningen som jag anser att kvalitativa intervjuer en lämplig metod för studiens empiriska insamling. (Bryman, 2016:561)

Semistrukturerade intervjuer är en insamlingsmetod som utgår från en intervjuguide som är en lista över centrala teman som ska täckas och diskuteras. Eftersom semistrukturerade intervjuer är en anpassningsbar intervjuform gav det utrymme att vara flexibel i ordningsföljden av frågor och fokusera på viktiga spår men också lämna utrymme för intervjupersonen att ta upp andra teman (Bryman, 2016:260).

Studiens intervjuguide utformades utifrån centrala teman som byggdes utifrån syftet och frågeställningen samt med utgångspunkt i tidigare forskning och min egen förförståelse. Jag började med att skriva ner alla frågor jag fann relevanta under respektive tema. I nästa steg arbetade jag med att koncentrera frågorna till större mer övergripande frågor (Bryman, 2016:565). Jag diskuterade därefter intervjufrågorna med min handledare och justerade dem några gånger innan en pilotguide sammanställdes och en pilotintervju utfördes med en bekant.

Den första temat “Upplevelser om distans-undervisningen” skulle bidra med information till förståelse om gymnasielärares uppfattning om det nya arbetssättet och dess positiva och negativa effekter. Genom att ställa frågor *Vilka är positiva och negativa aspekter av distansundervisningen? Vad saknade du mest med undervisningen på plats?* hoppas jag kunna fånga deras reflektioner och uppfattningar om distansundervisningen och dess påverkan på undervisning.

Den andra temat handlar om hur lärarna upplever sin lärarroll under distansundervisningen. I syfte att undersöka detta ställde jag frågor: *Hur skulle du beskriva dig som lärare? Vad är en bra lärare enligt dig? Vad är viktigast med lärarrollen? Tycker du att din roll har förändrats under distansundervisning?* Olika aspekter av lärarrollen som jag utifrån min egen förförståelse och tidigare forskning fann viktiga för att undersöka hur informanterna uppfattar sig själv som lärare.

Det tredje temat fokuserar på “relationerna mellan lärare och elever” och för att undersöka detta ställde jag frågor såsom *Hur skulle du säga att dina relationer med dina elever skiljer sig nu från innan? På vilket sätt har relationer med dina elever påverkats? Hur upplever du interaktionen med elever nu jämfört med tidigare?* Med dessa frågor ville jag få en förståelse för hur intervjupersonerna upplever sina sociala relationer med elever nu jämfört med tidigare.

4.2 Urval

Jag har valt att intervjua fem behöriga gymnasielärare på ett gymnasium i Malmö som har bedrivit distansundervisning under året med Corona pandemin. Urvalskriterierna var att de var verksamma som gymnasielärare innan Folkhälsomyndigheten rekommenderade gymnasieskolor att bedriva distansundervisningen istället för skolundervisningen. Detta för att fånga upp deras upplevelser av omställningen till det nya arbetssättet, distansundervisningen, men också för att kunna reflektera över en eventuell förändring av deras lärarroll och lärarelev relation. Jag strävade också efter bredden i mitt urval avseende en blandad könsfördelning, åldersfördelning och att de skulle undervisa i olika ämnen.

För att få tag på intervjupersoner har jag använt mig av gatekeeper som innebär i min studie att med hjälp av en bekant, verksam som gymnasielärare, få tillträde till fler intervjupersoner i form av hennes arbetskollegor (Bryman, 2016:524). Kort presentation, studiens syfte och

samtyckesblankett skickades till kontaktpersonen genom mejl. Min kontaktperson presenterade studien på en arbetsträff för sina arbetskollegor och delade ut till min presentation och samtyckeblanketten till dem som var intresserade att delta i studien. Att utföra studien under Coronapandemin medförde sina utmaningar. Det var inte så många som var intresserade att delta i studien som jag hoppades på. Med full förståelse för lärares fulltecknade schema nöjde jag mig med fem informanter som hörde av sig.

Jag har gjort ett målstyrt urval med hjälp av gate-keeper. Genom gate-keeper har jag förmedlat min strävan att nå personer av olika kön, ålder och som undervisar i olika ämnen. Samtidigt var det inte helt i min kontroll att välja ut informanter som så långt som möjligt uppfyllde min strävan. Jag blev kontaktad av ett begränsat antal lärare men har inte kunnat välja utan tagit de som hörde av sig (Bryman, 2016:495). Då studiens syfte och frågeställningen är att undersöka gymnasielärare söktes gymnasielärare som är relevanta för att besvara min frågeställning. Gymnasielärarna är en intressant lärargrupp att undersöka på grund av att dem har omfattats av rekommendationer från folkhälsomyndigheten att bedriva distansundervisning istället för skolundervisning, vilket inte var fallet för grundskolelärare men även på grund av mängden av sociala relationer de måste upprätthålla under sin arbetsdag med elever. Distansundervisningen har bedrivits mer eller mindre på heltid under det senaste året och för gymnasielärarna har det inneburit att sociala relationer med elever och kollegor konstrueras på ett annat sätt utan den fysiska kontakten. Eftersom det inte handlar om sannolikhetsurval men även att det är ett väldigt litet urval av lärare går det inte att generalisera till alla gymnasielärare i Sverige som har berörts av förändringen. Utan uppsatsen täcker de intervjuades personliga upplevelser och erfarenheter av förändringen och hur den har i sin tur har påverkat sociala relationer och deras uppfattning om sin lärarroll. Genom att intervjua gymnasielärarna i Malmö som undervisar i olika ämnen så hoppas jag att min studie kan ge ytterligare en pusselbit till förståelsen av vad distansutbildningen under pandemin har inneburit för lärarrollen och lärare-elev relationen (Bryman, 2016:496).

Informanterna som deltog i intervjuerna har i skrivande stund återgått till platsundervisning på skolan. Malmö stad har under våren planerat successiv återgång till platsundervisning för gymnasieskolor. Den nationella rekommendationen om delvis fjärr och distansundervisningen slutade gälla efter den 1 april, 2021 (Folkhälsomyndigheten, 2021).

4.3 Presentation av intervjupersoner:

Studien fokuserar på fem lärares erfarenheter av att undervisa på distans under pandemin. Under studiens gång har informanterna har skiftat till platsundervisning efter att ha bedrivit Hybrid undervisning under några månader vilket innebär att man undervisar både på distans och på plats. Nedan presenteras de fem intervjupersoner med fingerat namn, ålder, hur många år de har jobbat som lärare och i vilka ämnen de undervisar i.

Informant 1, 55 år. Har jobbat som lärare i 2 år och har bakgrund i journalistbranschen var hon har varit verksam i ca 25 år. Undervisar i samhällskunskap i årskurs 1 och svenska som andraspråk för nyanlända på Introduktionsprogrammet.

Informant 2, 40 år. Har jobbat som lärare i 15 år. Undervisar psykologi och matematik och har både årskurs 1 och 2.

Informant 3, 37 år. Har jobbat som lärare i 2 år och undervisar heltid i engelska i årskurs 1,2 och 3.

Informant 4, 42 år. Har jobbat som lärare i 4 år och undervisar i turism.

Informant 5. 39 år. Har jobbat som lärare i 9 år, undervisar i naturvetenskap och religion i årskurs 1,2.

4.4 Utförande

Samtliga intervjuer utfördes digitalt på plattformen Meet för att undvika den fysiska kontakten och därmed begränsa smittspridningen. Varje intervju varade mellan 20–40 minuter. Intervjuerna digitalt liknar väldigt mycket en vanlig face to face intervju och har en mängd positiva fördelar. Fördelarna med att utföra intervjuer digitalt är att tillvägagångssätt blir mer flexibelt på så sätt att det inte kräver någon speciell plats för utförande vilket kan leda till att fler människor ställer upp som annars skulle neka på grund av tidsbrist eller avstånd samt att det sparar tid och pengar. En av nackdelar med de här typ av intervjuerna kan vara att tekniska problem kan uppstå under intervjuens gång och att videostörningar kan förekomma (Bryman, 2016:593). Tekniska problem uppstod vid första intervjun. Länken till mötet som jag skickade fungerade inte när jag skulle

utföra intervjun, tekniken strulade. Gymnasielärare har vid det här laget blivit vana med digitala möten på Meet vilket var positivt för mig som intervjuare. Situationen löste sig genom att intervjupersonen skickade länk till mig, spelade in samtalet och skickade inspelningen. Bortsett från första intervjun så utfördes resterande intervjuerna smidigt och utan komplikationer.

Samtliga intervju personer informerades skriftligt innan intervjuerna om de fyra etiska principerna: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

I samband med varje intervju presenterades studien och dess syfte för informanterna samt att deras deltagande är frivilligt så kallad informationskravet. För att utföra intervjun gav intervjupersonen medgivande till video- och ljudinspelning av intervjun, samtyckeskravet. Vidare förklarades att alla uppgifter om informanterna ska behandlas med största möjliga konfidentialitet genom att inte berätta om att jag har intervjuat personen, aidentifiera informanterna i studien och se till att insamlade materialet på ett säkert sätt och förstörs när vi är färdiga med projektet. Insamlade uppgifter om informanternas erfarenheter kommer endast användas för forskningsändamålet, nyttjandekravet (Bryman, 2016:170–171).

4.5 Analys av data

Sipe & Gisho (2003) hävdar att “*All coding is a judgment call*” since we bring “*our subjectivities, our personalities, our predispositions and our quirks*” to the process (Saldana, 2009:07).

Det insamlade empiriska materialet har i samband med varje intervju transkriberades. Efter varje intervju har jag bekantats med empirin och börjat analysera parallellt under studiens gång (Bryman, 2016:1, 27). Transkriptionen resulterade i stort empiriskt material. För att analysera och koda insamlade empiriska materialet har jag använt mig av initial/öppen och fokuserad/selektiv kodning. Först gjordes en öppen kodning sker i första stadiet av kodning och är vittomfattande och spontan. I början av kodningen var jag så öppen som möjligt för att inte gå r miste om något. Varje situation som informanterna beskrev och som motsvarar syftet med studien gavs en kod. Sedan jämfördes dessa koder och de som hade likadant innehåll

grupperades. I steg två genomfördes fokuserad/selektiv kodning som är en djupdykning i materialet. De viktigaste och mest frekventa koderna utifrån den initiala kodningen jämfördes med varandra för att sammanställa den stora mängden av data till ytterligare till nya teman. *Informanternas upplevelser av omställningen, betydelsen av närkontakt och försämrade kommunikation* identifierades som studiens viktigaste begrepp och kunde styra kodningsarbeten (Bryman, 2016:688,689).

4.6 Tillförlighet

Eftersom min studie är av kvalitativ art har jag utgått från begreppet *tillförlitlighet* istället för att som i kvantitativa studier diskutera validitet och reliabilitet. Tillförlighet kan delas in i fyra kriterier som är *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet* och *möjlighet till att styrka och konfirmera* (Bryman, 2016, s. 467). För att uppnå *trovärdighet* har följdfrågor under intervjuerna ställts för att på sätt kontrollera om tolkningen om informanternas sociala verklighet har tolkats rätt (Bryman, 2016:467). För att stärka överförbarhet har jag strävat att beskriva utförande av studien utförligt så att studien går att upprepa men eftersom kvalitativa studier bygger på subjektiva uppfattningar kan det vara svårt att genomföra studien och få exakt resultat (Bryman, 2016:468). För att stärka pålitligheten, har jag varit noggrann i att redogöra varje moment i forskningsprocessen i metodkapitlet (Bryman, 2016:468). För att uppnå möjligheten att styrka och konfirmera har jag gått in i forskarrollen med öppet sinne och objektivitet. Eftersom jag inte är lärare och har inte arbetat på distans har jag inte låtit mina personliga värderingar och åsikter påverka resultatet av undersökningen (Bryman, 2016:470).

5.0 Teori

I detta kapitel presenterar studiens teorier som tillsammans med den tidigare forskningen används för att analysera det empiriska materialet.

5.1 Symbolisk interaktionism

För att kunna förstå hur den vardagliga interaktionen mellan lärare och elev ser ut under distansundervisningen på grund av Corona pandemin har jag valt att använda den symboliska

interaktionismen som ser människan som en tolkande och reflekterande varelse som kommunicerar med hjälp av symboler. Det är i vardagliga möten och i vardagliga situationer skapas ett mänskligt självmedvetande (Johansson & Lalander, 2013:26).

Den symboliska interaktionismen har sina grunder i amerikansk pragmatism. Begreppet symbolisk interaktionism skapades av Herbert Blumer på 1900-talet. Blumer studerade människan utifrån en stimulus och responsmodell med hjälp av experimentella metoder för att förklara hur människan fungerar. Den symboliska interaktionismen utgör ett bra redskap för analys av den sociala verkligheten och för studien av människan som en del av samhället (Johansson & Lalander, 2013:26).

De viktiga hörnstenarna inom symbolisk interaktionism är definitionen av situationen, att all interaktion är social, att vi integrerar med hjälp av symboler, att människan är aktiv och att vi handlar, betar oss och befinner oss i nuet (Tros t& Levin, 1996:11). Hur vi definierar situationen är bestämmande för vårt beteende. Detta i sin tur möjliggör att man ändrar sitt beteende utifrån den uppfattningen om situationen ändras alltså omdefinierar situationen (ibid, s.12). Att integrera innebär att samtala med varandra med hjälp av symboler genom det språkliga såväl som kroppsliga. Människan integrerar hela tiden även när vi tänker då integrerar vi med oss själva. (Ibid s.15). Våra ord är den vanligaste symboler vi använder oss av i vardagen. Det räcker inte att symboler har bara mening för oss själva utan de måste ha samma mening för de andra i vår närmaste omgivning för att de ska vara symboler (ibid, s.16). Inom den symboliska interaktionismen är fokus på våra beteende som sociala varelsen. Människan är aktiv varelse som handlar. Att vara aktiv innebär att vara med i en process, vi är föränderliga. Människan är *inte*, människa *gör!* (Ibid, s.17). Att vi finns i nuet, definierar situationen i nuet och integrerar i nuet är ytterligare viktig hörnsten inom den symboliska interaktionismen. Människan befinner sig i ständig föränderlig process och förändras ständigt. Minnet behåller inte bara det erfarna i nuet utan även de glömda finns integrerad i de nyare meningarna och värderingarna (Ibid, s.21).

5.2 Goffmans dramaturgiska perspektivet

Med hjälp av Erving Goffmans dramaturgiska perspektivet och hans teater metaforer: scen, aktör, framträdande, publik, främre och bakre region, utsända och överförbara uttryck samt intrycksstyrning kommer jag beskriva lärarens dagliga interaktion med elever.

Det finns olika uppfattning om Goffman kan betraktats som att ha arbetat i tradition av symbolisk interaktionism och vissa teoretiker anser att han kombinerar symbolisk interaktionism med dramaturgiska perspektivet. Sociologen Goffman såg sig själv inte som symbolisk interaktionist och därför gillade inte att betecknas som sådan (Persson, 2012:28). Erving Goffman var så fascinerad av ceremonier och riter i det vardagliga livet att han byggde upp det dramaturgiska perspektivet för att studera sociala interaktioner i vardagslivet (Trost & Levin, 1996:217).

Han använder sig av teatermetaforer för att presentera sin teori. Enligt honom kan vardagslivet likna en teater där vi, aktörer, presenterar sig själva till andra i olika situationer och miljöer på scen. Enligt Goffman kan mänskligt social beteende ses som ett uppförande utförda av aktörer som intar olika roller och presenterar sig själva så att de uppfattas precis på det sättet de utger sig att vara (Trost & Levin, 1996:218).

Denna perspektivet presenteras i boken *Presentation of self in everyday life*. I boken utgår Goffman från sina egna studier och utvecklar en verktygslåda med begrepp. Människor lever upp till olika normer som gäller vid vissa typer av situationer och som han exemplifierar med hjälp av olika karaktärer. Strandraggaren: som med hjälp av sin gång attraherar andras blickar på stranden, begravningsentreprenör: som agerar med den lugna värdighet som man förväntas i sammanhang vid begravning och den serveringspersonal som i samma ögonblick som hon blir synlig för gästerna intar ett serviceinriktat ansiktsuttryck (Johansson & Lalander, 2013:37).

5.2.1 Social interaktionsritual

Det är den rutinartade sociala interaktionen mellan individerna Goffman intresserar sig för och vilket han kallar för *social interaktionsritual*. Den bygger på individernas gemensamma arbete och respekt gentemot varandra. De hjälps åt tillsammans att upprätthålla ett slags balans och stabilitet i den sociala interaktionen och därmed bidrar till att upprätthålla den sociala interaktionsordningen (Persson, 2012:47). Detta utförs på ett ritualiserat sätt och det är här individer utvecklar en förmåga att samspela med andra. När detta samspel fungerar skapas balans mellan individer som ett resultat av de tysta överenskommelserna och det resulterar i en *tillfällig fungerade konsensus*. Men denna balans är sårbar och kan rubbas av ett fel gest och få konsekvenser för jämvikten i sociala interaktionen. Då kan den sociala interaktionen antingen

förstöras eller snabbt återupptas. Han beskriver det som två krafter som arbetar: å ena sidan *ritualisering* å andra *sårbarhet* (Persson, 2012:48).

Den sociala interaktionen är ömtålig och kan lätt brytas om inte aktörer arbetar tillsammans för att den ska fungera. Den bygger sin ordning på aktörens eget intresse, respekt för den andre aktören och samhällets normer. Den är i ständig rörelse och tillfällig vilket gör den sårbar. Att ordningen är sårbar innebär flera saker i den sociala interaktionen. För det första människan är sårbar och kan fara illa i mötet med andra individen. För det andra är våra verklighetsdefinitioner sårbara och för det tredje är verkligheten sårbar för att vi är beroende av att andra uppfattar den på samma sätt som vi gör. Det kanske viktigaste strukturella villkoret för Goffmans studie av sociala interaktionen är att de interagerande befinner sig i omedelbar fysisk närhet till varandra så att de kan se, höra, röra och känna varandra. Den informationen som en individ kan få fram om en annan individ i sådana möten kallar Goffman för social information, vilket förmedlas genom *utsända* och *överförbara uttryck*. Utsända uttryck är verbala och andra symboler som individen uttrycker för att uttrycka information. Sådant uttryck har individen relativ kontroll över. Överförbara uttryck är i synnerhet kroppsspråk som kroppen gör vilket interagerade har mindre kontroll över. Kontrollen ligger i högre utsträckning hos de andra som definierar de uttryck som individen ger ifrån sig. Det är dessa överförbara uttryck som kan ge de andra aktörer motsägelsefulla uttryck som i sin tur leder till sårbarhet. Alla individer är sårbara i andra individers sällskap eftersom ”*de agerande kan upphöra uttrycka sig men kan inte upphöra överföra uttryck*” (Persson, 2012:62). Sårbarheten kan även kopplas till individens kön, klass, ålder och kultur och beroende hur dessa variabler är sammansatta kan individen uppfatta verkligheten på olika sätt (Persson, 2012:66).

Dramaturgiska perspektiv enligt Goffman kan användas för att studera socialt liv i alla de situationer där det förekommer socialt tvång, en förväntning på individen styrt av normer, som till exempel i skolor, arbetsplats etc. Att perspektivet är dramaturgiskt innebär två saker, den betonar den handlandes expressiva natur och individens medvetande om hur deras handlande uppfattas av andra. Man kan säga när individen handlar försöker de påverka och styra de intryck som andra får av dem. De andras närvaro aktualiserar de normerna och individen vill visa att de följer dem i sitt handlande, det är detta Goffman kallas för *intrycksstyrning*. I intrycksstyrning ingår de två centrala begrepp som nämndes tidigare, utsända och överförbara uttryck.

Intrycksstyrning handlar dels om att individer agerar enligt normerna som bestämmer hur individerna samspelar med varandra dels att försöka få de som man möter att dela den egna definitionen av den situation som vi delar. Med andra ord förhandlar individer tillsammans till en gemensam tolkning av situationen vilket leder till en tillfällig konsensus. Individer läser av situationen med hjälp av social information som görs främst genom rumsliga och kroppsliga tecken så som till exempel utseende, dialekt, kläder, hållning, rörelser, placering i rummet, avstånd till andra och dofter. Insamlingen av social information består till stor del av att läsa av de utsända och överförda uttrycken (Persson, 2012:104–105).

5.2.2 Främre och bakre regionen

Goffman delar in den världen var vi samspelar i främre respektive bakre region, ett offentligt och ett hemligt område, delade genom varseblivningsbarriärer. Varseblivningsbarriärer åstadkommer publiksåtskillnad och kan vara i olika former av väggar av ett rum eller mindre påtagliga avgränsningar av platser som till exempel att individ i gymmet lyssnar på musik i hörlurar och på det sättet visar att man inte vill interagera med omgivningen. Man kan definiera begreppen främre och bakre regionen med utgångspunkt i individens synlighet respektive osynlighet för andra (Persson, 2012:107).

I samhället finns förväntningar på hur man ska agera i olika roller och positioner. En lärare förväntas agera på ett visst sätt när hen kliver in i yrkesrollen och integrerar med elever i en klassrumssituation. När en individ är i den främre regionen är denna sedd, hörd och uppmärksammad och här existerar två typer av normer, hövlighetsnormer och anständighetsnormer. Hövlighetsnormer styr hur vi ska behandla andra och anständighetsnormer styr hur vi förväntas göra och säga i andras närvaro (Persson, 2012:107). Ett annat exempel är servicepersonal som jag nämnde innan som intar en roll, att ta på sig ett serviceinriktat ansiktsuttryck, så fort hen får syn på gäster så intar man scenen som i Goffmans terminologi kallas för on stage eller den *främre regionen*. Servicepersonalen och läraren framträder. Ett framträdande kan definieras som den samlade aktiviteten hos en deltagare vid ett visst tillfälle vilken tjänar till att på ett eller annat sätt påverka någon av de andra deltagarna. Den främre regionen är de sociala situationer då vi upplever att vi blir granskade av en kritisk publik (Johansson & Lalander, 2013:38). Då servicepersonalen eller läraren tar av sig rollen hamnar hen

i off stage i Goffmans terminologi bakre regionen vilket innebär att den agerande aktören kan slappna av att vila från fasaden genom att kliva ur sin rollgestalt (Johansson & Lalander, 2013:38). Saker som är intima, kopplade till kroppen, privata åsikter och liknande menar Goffman tillhör den bakre regionen, den privata sfären. Respekten för andra i kombination med skam inför andra styr i hög grad hur gränser mellan regionerna dras. Allt som enligt individen kan störa tillfälligt fungerande konsensus väljer individ att placera i bakre regionen (Persson, 2012:111).

I essän *Replies i responses* i boken *Forms av talk* ger Goffman en detaljerad analys av förutsättningar till ett samtal ansikte mot ansikte som Persson i boken *Ritualisering och sårbarhet* använder dessa förutsättningar som ett instrument att jämföra ansikte mot ansikte interaktion, F2F, och persona mot persona interaktion, P2P, på sociala medier. Hans studie angående mobilsamtal på offentliga platser med just bakre och främre regioner i åtanke. F2F interaktion består av två parallella strömmar och har möjlighet att den ena personen kan kommentera den strömmen av uttryck med hjälp av den andre med till exempel att göra miner. Det är alltså möten mellan två samtidiga flöden av både utsända och överförbara uttryck. Persson beskriver P2P interaktion som en pingpongmodell av kommunikation där uttrycksflödet gör att övergångarna blir mycket distinkta och mekaniska på grund av tekniken. Persson tar upp tre saker som är begränsade under P2P interaktionen: turtagning under samtalet, omkodningsmöjligheter av samtalet som sker med hjälp av ironiska anmärkningar och skämt samt återkoppling under pågående samtalet (Persson, 2012:26).

6. 0 Resultat och analys

I det här kapitlet kommer studiens resultat att presenteras och analyseras med hjälp av tidigare forskning och valda teorier. Under databearbetning framkom nya teman som var intressanta utifrån studiens syfte.

Första temat i intervjuguiden handlade om lärares erfarenheter om distansundervisningen. Utifrån informanternas utsagor valde jag att presentera mina resultat under teman *Informanternas upplevelser av omställningen*.

Intervjuguiden andra tema handlade om hur läraren ser på sin lärarroll under distansundervisning har jag identifierat teman Betydelsen av närkontakt.

Sista temat fokuserade på lärar-elev relationer och resultatet kommer att redovisas under rubriken *Försämrade relationer under distansundervisning*.

6.1 Informanternas upplevelser om omställningen

Omställningen till distansundervisning skedde plötsligt som följd av att minska spridningen av Coronavirus i samhället. Informanterna fick två dagar till förberedelse för distansundervisning, de ägnade all sin tid för planering. De fick introduktion till Google Meet och olika digitala verktyg som man kan använda. Google Classroom är digital plattformen som används av gymnasieskolan även under platsundervisningen. Detta gjorde att det inte var en helt obekant miljö för lärarna.

”Vi gör det mesta digitalt så det blev inte så stor förändring för oss.” Informant 1

”Kände mig ändå säker vad det gäller digitala verktyg eftersom vi använde rätt så mycket innan.” Informant 2

Samtliga informanter hade bra kännedom vad det gäller digitala verktyg därmed upplevdes inga svårigheter i att använda det digitala verktyget. Det som kunde bli lite svårare var att få in moment från den vanliga undervisningen i det digitala verktyget.

”Utmaningen var inte de digitala verktyg utan att överföra klassrums moment som till exempel whiteboard till Classroom.” Informant 1

Lärarna upplevde inte heller något problem för eleverna att använda det digitala verktyget. Utan det kom efter ett tag att visa sig att det var den sociala situationen som blev problem för eleverna.

”Tekniska biten fungerade bra, eleverna hade redan kunskap om plattformen som vi använde men snart skulle man se att eleverna tappade motivationen och saknade träffa varandra, att prata med kompisar på skolan och det var inte samma som på plats”. Informant 4

Min studie visade att lärare i både teoretiska och praktiska ämnen hade positiva erfarenheter av digitala redskap till skillnad från (Davidsson & Nouri, 2020) som visade att lärare i teoretiska ämnen hade mer positiva erfarenheter än lärare i praktiska ämnen.

Informanternas inställning till det förändrade arbetssättet varierar i viss utsträckning, Informant 2 och 5 upplevde förändringen till viss del negativ. På frågan hur man kände när Folkhälsomyndigheten meddelade att alla gymnasieskolor skulle undervisa på distans svarade Informant 2 och 3 följande.

“Det var väldigt jobbigt och stressfullt”. Informant 2

”Det var som en chock. Jag fick skraddarsy undervisningen från många olika saker som jag inte vanligtvis gör, det var ju en helt ny mark.” Informant 5

Ovanstående citat belyser att Informanterna 2 och 5 kände sig stressade och oroliga över det nya arbetssättet. De övriga 3 lärare upplevde istället omställningen som naturlig och nödvändig samt spännande i att sätta sig i en ny undervisningsform som kräver att man behöver tänka om.

”Jag tyckte det var naturligt, vi visste samtidigt det var på gång så man hade ändå tänkt lite hur man skulle kunna göra, man hade idéer.” Informant 1

”Det var självklart att vi skulle övergå till distans för att hela världen gjorde det, man var ändå tacksam för att man var själv orolig för covid19.” Informant 5

“På ett sätt var det spännande, utmanande man fick tänka om sin undervisning. Men också väldigt oroväckande och krävande för att man skulle sätta sig i något helt nytt.” Informant 3

Undervisningen har genomgått väldigt många förändringar senaste året. Anpassningen till det digitala klassrummet var stor och krävande. Det krävdes mycket gemensamt arbete mellan lärare och elever att bidra till den nya interaktionsordningen i deras vardagliga sociala interaktioner. Lärarna uttrycker att de har landat i situationen och vant sig att undervisa på distans. De har skapat balans i samspelet med eleverna och uppnått den tillfälliga konsensusen (Goffman, 1970b). Så här beskriver informant 2 de nya rutiner som har uppstått under hennes lektioner:

“Dagen börjar att jag hälsar dem välkomna. Jag påpekar att jag vill ha kameran på. Vi går igenom det vi gjorde förra lektionen. Sen får dem en uppgift att göra som vi sedan går igenom tillsammans för att försäkra mig att de har förstått instruktionerna. Medan de jobbar har jag hela tiden interaktion med dem för ytterligare försäkra mig att de har förstått. Därefter delas dem i grupper, i breakout rooms, för att jobba och diskutera tillsammans. Emellertid går jag in i grupper och hjälper dem om det behövs. 5 minuter innan lektionens slut sammanfattar vi allting och avslutar lektionen. Innan lektionens slut får de lämna in uppgifter då kan jag titta efter lektionen om de har hängt med.” Informant 2

Dessa nya rutiner utspelar sig inte i någon fysisk miljö och som vi ser ovan kräver läraren att se eleverna åtminstone i början av lektionen för att på så sätt försäkra sig att alla är med. Läraren samlar in också uppgifter för att säkerställa att eleverna hängt med och förstått.

Distansundervisningen har också inneburit att vissa saker som kanske löper lättare i ett klassrum nu blir mer av ett störande moment.

“Distans lektioner har ju så mycket utrymme att det ska gå fel ex “jag fattar inte det” eller kommer 5 min för sent till introduktionen bara saker och ting fallerar den lektionen.” Informant 3

Ovanstående citat beskriver en situation när elever dyker upp för sent till lektionen och säger något rakt ut. Den sociala interaktionen har tendens att lättare förstöras på distans än i klassrummet. Detta oroar informanterna eftersom alla individer alltid arbetar för att detta skall fungera. Genom att störa lektionen så bryter man det gemensamma arbetet i interaktionsritual och genom det visar elever att man inte har respekt för pågående interaktionsritualer (Goffman,1979b). Detta gör interaktionen sårbar och kan vara en av anledningar till att lärare ser detta som oartigt.

Nästa steg att senare under året gå över till hybridundervisningen, där vissa elever satt på distans och andra i klassrummet men läraren skapade nya utmaningar och mer arbete. Alla dessa omställningar från klassrumsundervisning till hybrid undervisningen skapade större arbetsbörda enligt samtliga informanter. Så här uttalar sig några av informanter om hybrid undervisningen.

” Arbetsbördan har ökat fantastiskt mycket. Speciellt i mitt fall för att jag har både 2: or och 3:or som läser engelska 6 så jag har dubbelt planering det vill säga både på plats undervisning och distans. 2: or är på skolan medan 3 är på distans och tvärtom. Så jag måste planera samma lektioner två gånger på sätt och vis.” Informant 3

”När det var distans så visste man att man skulle planera för det nu är det hybrid och då är man mycket mer stressad. Arbetsbördan har ökat, man har mycket mer att planera, det är mycket tuffare.” Informant 4

”Arbetsbördan har absolut ökat och så framförallt att det blir nya besked från Folkhälsomyndigheten och regeringen hela tiden, varje vecka, vilka som ska komma tillbaka och inte.” Informant 5

Planerings kraven under distansundervisningen och hybrid undervisningen i samband med redan existerande dokumentation och administrativa arbetsuppgifter som lärarna hade ökade lärares arbetsbelastning ytterligare. Lärarförbundet (2020) påpekar att läraryrket har redan innan Corona pandemin haft en enorm arbetsbelastning med höga sjuktal och lärarbrist och pandemin har enligt Lärarförbundet förvärrat lärares arbetsvillkor.

6.2 Betydelsen av närkontakten

Enligt informanterna har deras roll som lärare förändrats på många olika sätt när de undervisade på distans. Kommunikationen under undervisningen upplevs av samtliga informanter som begränsad och betydelsen av närkontakten blir mer påtaglig under isolering. Samtidigt som kommunikationen är begränsad upplever Informant 4 distansundervisningen bidrar att man lär känna elever på ett annat sätt.

”I början var man mer avslappnad i hemmiljön. Det var trevligt att se eleverna i sina hemmiljöer. Det kändes som att man kom närmre dem på något sätt.” Informant 4

I ovanstående citat beskriver Informant 4 sin upplevelse av att bedriva undervisningen i sitt hem. Hon beskriver att arbeta från hemmiljö kändes mer personlig och avslappnad än i klassrummet.

Det kan förstås i Goffmans (1970b) bakre och främre region. Informanterna bedriver undervisningen från sitt bakre regionen och har insyn i elevernas bakre region, privata sfären, vilket kan vara bidragande faktor till varför Informant 4 uppger att distansundervisning skapar mer personlig miljö mellan henne och elever. Gränserna mellan främre och bakre regionen har i den nya kommunikativa situationen blivit mindre definierade och glider in i varandra vilket kan vara bidragande faktorn till Informantens upplevelser av att vara närmare elever. Informanterna delar en del av sin privata sfär.

Informant 3 belyser i citat nedan hur distansundervisningen påverkade honom som person.

“Första två veckorna var det spännande men efter det så vill man inte jobba längre, finns ingen glädje som man får när man är på plats, man vill inte sitta framför en skärm och prata med sig själv mer eller mindre.” (Informant 3),

I informantens 3 citat ovan kan man konstatera att den nya undervisningssituationen hade påverkan på informantens välbefinnande och hade negativ inverkan på hans roll som lärare. Informant 3 beskriver att den distansundervisningen upplevdes som spännande i början men efter en tid med distansundervisningen upplevdes tillvaro ensamt och glädjelöst. Han upplevde att den främre regionen karaktär hade ändrats. Denna nya form av framträdanden påverkade honom negativt, han kände sig osynlig. Informanten känner sig inte sedd, hörd eller uppmärksam av elever som försvårade inträde i den formella roll som lärare. Det kan förstås med hjälp av Goffmans definition av intrycksstyrning.

”Man är så van att använda sitt kroppsspråk och rösten i undervisningen, man vill ha respons av elever. Man vill ha den mänskliga interaktionen, den är livsviktig. Det får man inte på samma sätt och man tappar motivationen.” Informant 3

När läraren håller i undervisningen är han medveten om hur hans handlande uppfattas av elever med hjälp av överförbara uttryck. Han försöker påverka och styra hur elever uppfattar honom med hjälp av normerna som aktualiserar i närvaro av eleverna. Med hjälp av omedelbar återkoppling från elever i form av överförbara uttryck, som vanligtvis sker i klassrumssituationen, kan intrycksstyrning bli lyckad. Avsaknaden av sådana har resulterat i minskad motivation och en negativ upplevelse av informanternas roll som lärare. Genom att få

omedelbar återkoppling av eleverna stärker lärare i sin roll och kan med hjälp av elevernas återkoppling reflektera och sin tur förbättra undervisningen samt integrera och motivera elever, vilket minskas under distansundervisning. I likhet med Lärarförbundets (2021) undersökningar upplever samtliga informanter att vara lärare på distans är mindre givande och försvårar lärarens uppgift att lära ut (Lärarförbundet, 2020) och därmed försämras undervisningen (Hyltén & Wijkmark, 2020).

Enligt informanterna besöker vissa elever inte den främre regionen lika ofta. Informant 2 påpekade innan att han upplever att han pratar till sig själv.

“Vissa har inte ens kamera på, dem gömmer sig bakom skärmen. I klassrummet kan man bättre bemöta och integrera med elever.” Informant 5.

“Det är jobbigt och tufft speciellt de elever som har stor familj då är det syskon som springer runt, vissa skäms över sitt hem o vill inte visa upp den.” Informant 4

Ett mönster i materialet är att samtliga informanter uttrycker att för vissa elever kan det kännas för personligt att kliva till den främre regionen. Nya kommunikativa situationen under distansundervisning som utspelar sig mellan lärare och elever innebär att man exponerar en del personlig plats av den bakre regionen till den främre regionen. Den delen av bakre regionen är elevens hem, familj etc. För vissa elever att kliva till den främre regionen och fortfarande vara i den bakre region var svårt och jobbigt, därför väljer vissa elever att hålla sig i bakre regionen. De mindre definierade gränserna mellan främre och bakre regionerna under distansundervisning som nämndes tidigare har haft negativ påverkan på vissa elever som resulterar att de inte vill aktivt delta i undervisningen. Samtliga informanter upplever detta som problematiskt och påpekar att det försvårar deras arbete samt svårighet att motivera elever.

Ovanstående citat kan förtydligas med Goffmans främre regions två typer av normer, hövlighetsnormer och anständighetsnormer. Den senaste styr hur vi förväntas att göra och säga i andras närvaro. Eleverna väljer att inte inta elevrollen genom att inte integrera med läraren och klasskompisar. Eleven och elevens verklighet är sårbara av hur läraren och andra i klassen kan uppfatta dem. I den benämningen är tystnad också en sorts överförbar uttryck från elevens sida. I den bakre regionen kan eleverna fortfarande agera publik men mer av passivt slag,

observatörer. Om den sociala interaktionen ska fungera måste både lärare och elever gemensamt arbeta för att den ska fungera.

6.3 Försämrade kommunikation - nya läraregenskaper

Informant 3, som har varit lärare i 2 år, berättar att rollen som lärare har förändrats under den tiden som han undervisade på distans än vad den var i klassrumsundervisning. Han beskriver sin roll som lärare som mångfacetterad, det är både att fostra elever på socialt och kunskapsmässigt plan.

“Det är inte lika lätt att bedriva undervisningen när den sociala biten saknas, det blir svårare att kommunicera. Väldigt många elever är beroende av närkontakten när man sitter med dem och förklarar. Pratar du genom datorn går inte hem lika bra.” (informant 3)

I citat ovan menar informant 3 med den sociala biten är den fysiska interaktionen när individer möts ansikte mot ansikte, så kallad F2F interaktion. (Persson, 2012) Han påpekar att undervisningen försvåras att inte ha eleverna i fysisk närvaro. Denna syn på den nya undervisningssituationen och dess betydelse för samspelet med eleverna delas av Informant 1

“På distans har man bara den här lilla skärmen, elever är bara små rutor och en del sätter inte ens på kameran. i klassrummet så ser jag om de inte hänger med ... de ryker på pannan eller bara stängts av. (Informant 1)

“Man måste repetera hela tiden. Är ni med på det här? Kan någon repetera? Allting går väldigt långsamt. Man blir frustrerad.” Informant 5

Informanternas citat i ovanstående citat belyser den nya problematiken som uppstår vid person till person interaktionen. Tekniken begränsar återkoppling av elever under pågående samtalet. När man inte ser varandra ansikte mot ansikte, skapas det störningar i den sociala interaktionen och överförbara uttryck går inte igenom till eleverna. De kroppsliga gesterna, kroppsspråket, mimiken går förlorade och med likhet med Schiöler (2020) informanternas förmåga att uppfatta subtila signaler i kroppsspråket. De överförbara uttryck, kroppsliga gesterna, har stor betydelse i social interaktion på så sätt att det underlättar att förmedling av information såväl som att ta

emot. Det förklarar att informanterna upplever att de bara sänder information och inser begränsningar på grund av tekniken i sin undervisning.

“Det är skumt att man kan sitta i klassrummet med elever och förklara och de förstår allting. Jag säger exakt samma saker till en elev på datorn och det går inte hem på samma sätt.” Informant 2

Informant har genom reflektioner av den sociala interaktionen med elever på distans upptäckt en förändring av sina förväntningar på elever. Genom att lärare reflekterar på undervisningssituationen får lärare få grepp om vad elever förväntar sig av honom i den nya undervisningssituationen. Informant 2 insåg att han måste tänka om sin undervisning för att den nya situationen kräver det. Elever har svårt att tolka instruktioner på skärmen och behöver ytterligare förklaring. Kommunikation i distansundervisningen som jag nämnde innan är begränsad i olika avseende som exemplifieras i citatet ovan. Läraren inser skillnaden på att vara i fysisk närvaro när man förklarar något specifikt. Eleven har svårt att tolka lärarens överförbara uttryck vilket försvårar inläring. Informant 5 delar samma syn på kommunikationssvårigheter. Vad informant 5 upplever är att kommunikation är begränsad. I det digitala klassrummet uppstår tekniska begränsningar av uttrycks flöden. Läraren saknar återkopplande vinkar det vill säga ansikte gester och icke verbala ljud från elever och därmed upplevs kommunikation distinkt och mekanisk. Lärarens möjlighet att få återkoppling medan hen pratar så att hen vet om det hen säger går fram upplevs svårt. I och med att kommunikationen genom datorn saknar omedelbar koordination bestående av olika läten, nicka, ögonrörelser, leende, etcetera mellan lärare och elev blir kommunikationen envägs det vill säga består i hög grad av utsända uttryck (Persson, 268).

Vikten av att vara tydlig poängteras som extra viktigt under distans så att eleven vet vad som förväntas av hen. Läraren har mindre underlag för sina tolkningar av utsända uttryck och får inte en del av överförda uttryck som individer läcker vid interaktion ansikte mot ansikte och därmed kräver distansundervisning extra tydlighet under interaktionen.

“Allting måste planeras i minsta detalj om man vill att undervisningen ska flyta på. Man måste ha en uppgift, veta hur långt det kommer tar, när den ska läggas ut, när den ska vara färdig och lämnas in, allting ska vara preppad.” Informant 5

“Tydlighet är viktig, att man ska vara ännu tydligare med vad som ska göras och när det ska lämnas in och kontrollera att dokumenten är klar. Informant 1

Ett mönster i materialet är att informanterna uttrycker att som lärare på distans måste man vara extra tydlig i kommunikationen med eleverna under alla moment i undervisningen så att man försäkras sig att eleverna vet vad som förväntas av dem. För att förstå elever måste läraren sätta sig i elevens roll och på så sätt greppa vad som förväntas av hen under den nya kommunikationsformen. Som lärare har man stora krav på sig inte bara att lära ut utan att hjälpa eleverna att lära in. Lärare har insett vikten av tydlighet under distansundervisningen för att kompensera avsaknaden av kroppsliga gester såsom ansiktsuttryck och kroppsspråket.

Vad som saknas i distansundervisningen enligt informanterna utsagors är spontanitet i undervisningen. Detta beskrivs enligt informant 1 nedan:

“Det går inte bara idag så pratar vi om det här eller tittar på nyheterna på samhäll lektioner eller något liknande, det gör man inte längre.” Informant 1

Spontanitet minskar genom distansundervisning för att man måste detaljplanera allt i förväg. Möjligheten att spontant ändra i undervisningen utifrån elevs intresse och nyfikenhet, som sker framförallt i diskussioner i klassrummet, har bidragit att undervisningen blivit enformig. Ett viktigt moment som präglar undervisningen i teoretiska ämnen är helklassdiskussioner. Helklassdiskussioner kan bli mycket givande för elever och utvecklar deras förmåga att diskutera och debattera samt skapar gemenskap.

Tidigare forskning (Hyltén-Cavallius & Wijkmark, 2020) har också visat att variation i undervisning minskar under distansundervisning i en studie om svensk lärares erfarenhet kring distansundervisning. Han menar att anledningen att svensklärare har större utmaning än andra lärare är att för att svenska är socialt ämne som kräver djupgående återkoppling och stark kontakt mellan lärare elev. Min studie visar att samtliga informanter som undervisar både i teoretiska och praktiska ämnen upplever det som en utmaning. Samtliga lärare i undersökningen var rörande överens att återkoppling från elever vid diskussioner behövs för att förbättra undervisningen. Detta gällde alltså inte enbart de lärare som undervisade i svenska.

6.3.1 Försämrade relationer

Lärarna ser sociala relationer med elever som en viktig aspekt av sin roll som lärare speciellt under distansundervisning. Sociala relationers betydelse är extra framträdande i samband med elevernas motivation och lärande. Lärarens uppgift har inte förändrats under distansundervisning. Lärare har fortfarande uppgiften att lära ut kunskap och stödja eleverna i kunskapssökande men också att medvetet satsa på skapandet av en positiv anda, trivsel och gemenskap i klassen. Nya arbetssättet försvårar den aspekten av lärarrollen. Nedan delar Informant 3 tar hur han upplever sociala relationer under distansundervisningen.

“Det är inte lika lätt att upprätthålla lärare och elev relationer, man har liksom skurit bort det mänskliga elementet i relationen. Jag försöker aktivt ha one on one samtal för att upprätthålla dem. (informant, 3)

Resultaten visar att relationer med elever under distansundervisningen blir svårare att upprätthålla. Kommunikation mellan lärare och elever blir sämre som leder till att relationerna försämras. Relationerna blir inte på samma sätt personliga som är klassrummet. Spontaniteten i vardagliga samspelet försvinner och samtalen baseras för det mesta på kunskapsmässigt innehåll. Därför ska lärare medvetet sträva efter kontinuerlig kommunikation med alla elever i form av enskilda samtal. Tidigare forskning visar också att ha kontinuerliga enskilda samtal med elever som bästa interaktions formen för närmare relation. (Hovold, 2020) vilket stärks av vårt resultat. Informant 5 påpekar vikten att kunna se elever.

“Jag kräver att ha kameran i början av lektionen så jag kan se eleven och hälsa ordentligt, tycker det är viktig att se dem, fråga hur de mår så att de vet att jag är där för dem. “

Informant 5

Med förutsättningen att kameran och ljudet är på kan läraren integrera med eleven på ett helt annat sätt. När lärare och elever interagerar ansikte mot ansikte har det icke verbala, kroppsspråket och ansiktsmimiken, en betydande roll för hur lärare och elever uppfattar och förstår varandras avsikt. Dessa gester symboliserar ofta något mer än människan uttrycker verbalt genom språket. På så sätt blir det lättare för läraren att tyda elevers välmående.

“Att se eleven betyder mycket, jag kan se om någon inte mår bra då vill jag så klart prata med eleven om det.” Informant 4

Samtliga informanter tar upp att relationer med elever kan vara ännu viktigare under distansundervisningen. Speciellt vad det gäller svaga elever annars är risken stor att dem hamnar utanför gemenskapen. Distansundervisning är mycket påfrestande för deras motivation, vidare utvecklar informant 1:

“Då är det mycket relationell pedagogik som går hem med svaga elever för att dem har ingen motivation och det kan vara fallet att dem faktiskt gör det för läraren, de vill inte göra en besviken.”

Som vi ser i citatet ovan relationen det är lärarelev relationer som spelar betydande roll för svaga elever och elever som inte har stöd hemma.

“Då är det extremt viktigt att man har en lärarelev relation i och med att de har ingen, du är sannolik den enda vuxen rollen de har i sitt liv exempelvis flyktingbarn.” Informant 1

6.4 Positiva konsekvenser av distansundervisningen

Informanterna tar upp också positiva konsekvenser av undervisningen på distans såsom bättre kontroll över elevernas enskilda arbete till skillnad av Hyltén & Wijkmark (2020) studie som visar att lärarna upplever försämrade kontroll över elevers arbete I följande citat förklarar informant 2 på vilket sätt upplevs bättre kontroll.

“I psykologi... är det lättare om eleven är hemma, det underlättar för mig att följa elevernas arbete under arbetets gång och jag har möjlighet att kommentera direkt. I klassrummet så springer man runt till alla elever. Det är mycket smidigare och elever slipper de störmoment som kan uppstå i klassrummet. Eleverna är medvetna om att lärare följer dem.” Informant 2

En annan positiv konsekvens av distansundervisning är att samtliga informanter har upptäckt en ny klassrumsdynamik som har uppstått redan i våras.

“Vi ser jättespännande förändringar. Helt plötsligt var de högljudda lite stökiga eleverna blev tysta på distanslektionerna och de andra, tysta tjejer och killar i klassrummet som inte riktigt vågar ta upp handen som blommar upp, tog mer plats under distansundervisningen.”

Informanterna menar att en grupp av elever som faktiskt gynnas av distansundervisning. Tillbakadragna tysta elever blir mer bekväma av att jobba på distans, de öppnar sig mer och vågar ta mer plats. Bergdahl & Nouris (2020) förklarar att elever blir mer koncentrerade på sina arbeten utan klassrumdistractioner av andra elever. På så sätt presterar en del av elever bättre på distans enligt informanterna och höjer sina betyg (Sultan och Davidsson, 2020). Många elever gynnas av att slippa pendlingstiden mellan skolan och hem och på så sätt blir det mer tid över till studie.

7.0 Diskussion

Utifrån empirin framkom att lärarna jag intervjuade har olika uppfattningar av omställningen till distansundervisningen. Å ena sidan upplevdes det som stressigt och krävande och å andra sidan som naturligt och nödvändig åtgärd. Arbetsbördan har enligt informanterna har ökat ytterligare i och med distansundervisningen och än mer vid övergången till hybridundervisningen då de behövde planera dubbelt i både sals- och distansundervisning vilket medförde ännu ett stressmoment.

Positiva aspekter identifierades också i empirin. Informanterna upplever att de har bättre kontroll i vissa moment under distansundervisningen t.ex när elever skriver enskilda arbeten. Det möjliggör att lärare kan följa eleven på ett helt annat sätt. En ny klassrumsdynamik har också uppkommit där de tystlåtna och tillbakadragna eleverna tar mer plats.

Lärarna betonar vikten av närkontakt och dess betydelse för deras undervisning. Avsaknaden av omedelbar återkoppling i form av kroppsliga gester och ansiktsuttryck från elever har resulterat i minskad motivation och glädje i lärarrollen. Distansundervisningen /fjärrundervisningen har gett eleverna möjligheten att stänga av kameran vilket påtagligt försämrat responsen lärarna får. Undervisningen upplevs som enformig och saknar spontanitet vilket kräver detaljplanering och extra tydlighet.

Kommunikationen har försvårats i det digitala klassrummet och har bidragit till att relationer blir svårare att upprätthålla när man inte befinner sig i samma fysiska miljö som eleverna. Lärarna pekar på att det är viktigt att ha kontinuerliga enskilda samtal med elever för att upprätthålla relationen med dem. Detta är, enligt lärarna, en viktig aspekt för elevers motivation och speciellt för svagare elever som saknar stöd hemma.

Läraryrollen förändrades påtagligt under reformeringen av skolan under 1990-talet och framför allt innebar målstyrningen att lärarnas administrativa arbetsuppgifter ökade. Det har bidragit att fler uppgifter tillfördes läraryrollen. Distansundervisningen under Corona pandemin har tvingat lärare att utveckla sin digitala kompetens och ytterligare en arbetsuppgift har lagts till de tidigare. Utifrån min studie är den nya digitala kompetensen positiv och kan komma underlätta vissa moment av undervisningen. Informanterna i min studie påpekar detta som bra komplement i den framtida undervisningen. Den möjliggör även att om eleven av olika anledningar är inte på plats kan ändå följa undervisningen hemifrån samt underlättar för lärare att genom att spela in vissa moment av undervisningen att fokusera på andra arbetsuppgifter. Samtidigt ska inte lärarens främsta uppdrag hamna i skuggan av digitaliseringen utan användas som hjälpmedel under undervisningen. Att denna oro kring digitaliseringen i skolan finns visar Läraförbundet (2021) rapporter och precis som de påpekar framkommer denna oro över att det inte ska ske på lärarnas villkor fram i min studie.

En annan aspekt som kom upp i min empiri var att kommunikationen på distans sker mer genom enskilda samtal. Kontakten med elever blir mer individuell och kan anses mer personlig. Under klassrumsundervisning har man inte den möjligheten i samma utsträckning. Nackdelen med den individcentrerad undervisning är att den kan ersätta gruppundervisningen och bortprioritera den sociala dynamiken i klassrummet som möjliggör möten och förståelse mellan olika samhällsgrupper som är särskilt viktigt för gymnasieelever som förbereds för yrkeslivet och högre studier. (Läraförbundet, 2021)

Enligt informanterna har det uppstått en ny dynamik i klassrummet var tillbakadragna elever tar mer plats som tidigare forskning också konstaterat Hyllén & Wijkmark (2020) finns genom distansundervisning goda möjligheter att nå ut till elever som man vanligtvis inte når ut till. Vissa elever faktiskt kan gynnas av distansundervisning och kanske passar

distansundervisningen vissa grupper av elever bättre. Det är någonting att ha i åtanke i framtiden att elever med olika problematik kan gynnas av att bedriva skolarbete hemifrån.

En reflektion jag gjort rörande min metod är att jag önskar att jag kunde ha styrt mer av urvalet av intervjupersoner för att få bredare ämnespresentation hos de lärare jag intervjuade. Med den aktuella situationen och arbetsbördan för lärarna omöjliggjorde detta. I den situationen som rådde stod det utanför min påverkan. En annan önskan var att den här studien kunde kompletteras med observation av lärarna när de undervisar på distans för att kunna studera detaljerna i interaktion med eleverna. Det tror jag kunde ha bidragit till en ytterligare aspekt av informanternas sociala verklighet.

Min studie har rest ett antal frågor som skulle vara intressanta att gå vidare med och söka mer kunskap om. Ett förslag hur man kan utifrån den här studien kan arbeta med fortsatt forskning är att göra ytterligare en studie och följa upp vad som kommer att hända i skolans värld efter Corona pandemin. Det skulle vara intressant att se om distansundervisning blir bestående del av undervisningen på så sätt att vissa moment kommer utföras på distans. Framför allt så skulle det vara intressant att se om det som både min och andra studier kunnat se, att vissa grupper av elever som upplever svårigheter i platsundervisning nu gynnas av distansundervisning, får någon påverkan på hur skolorna framöver tar in denna erfarenhet och arbetar annorlunda för att främja dessa elevers lärande.

8.0 Litteraturförteckning

Asplund, Jonas. (2001) *Relationer i undervisningen. UTBILDNING & DEMOKRATI 2001*, VOL 10, nr. 3, s. 27-33. https://www.researchgate.net/profile/Jonas-Aspelin/publication/47619331_Relationer_i_undervisningen/links/564d6ddc08aeafc2aaafe07c/Relationer-i-undervisningen.pdf

Bergdahl, N.& Nouri, J. (2020) *Covid-19 och omställning till distansundervisning i svensk skola*. Stockholms universitet.
<https://www.ifous.se/app/uploads/2020/03/COVID19-omstllningen-till-distansundervisning.pdf>

Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB.

Engdahl, O. & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv*. Studentlitteratur AB, Lund.

Folkhälsomyndigheten, 2020. *Folkhälsomyndigheten rekommenderar att gymnasieskolorna övergår till distansundervisning*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/larosaten-och-gymnasieskolor-uppmanas-nu-att-bedriva-distansundervisning/>

Folkhälsomyndigheten, 2020. *Ingen förlängning av rekommendation om fjärr- och distansundervisning på gymnasiet*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2021/mars/ingen-forlangning-av-rekommendation-om-fjarr--och-distansundervisning-pa-gymnasiet/>

Hovold, M. (2020) *Social interaktion vid distansstudier på gymnasienivå. En kvalitativ studie om interaktion mellan lärare och elev*. Sociologiska institutionen. Lunds universitet.
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=9021110&fileOId=9021113>

Hyltén, I & Wijkmark, (2020) *Att undervisa i tider av Covid-19 Svensklärares upplevelser av övergången från klassrumsundervisning till distansundervisning i relation till spridningen av det nya coronaviruset*. Karlstad universitet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1446987/FULLTEXT01.pdf>

Johansson, T. & Lalander, P. (2013). *Vardagslivets socialpsykologi*. Liber AB, Stockholm.

Larsson, B. & Plesner, Å. (2021) *Stolpe ut! Skolans målstyrning, kollektivavtal och arbetsmiljö 1989-2020*. Balans, Rapport 5.
https://drive.google.com/file/d/1udk3LqYZuayNmW_Eah4XhLx4E58RAy1Q/view

Läraryrskommittén, 2021. *Digitalisera inte bort lärarprofessionen*. Stockholm.
https://res.cloudinary.com/lararforbundet/image/upload/v1615993586/666123f06209ff3fa84f8c4e7cd92c00/Digitalisera_inte_bort_la%CC%88rarprofessionen_2021.pdf

Läraryrket, 2021. *Lättar upp coronaråden för gymnasieskolan.*

<https://www.lararen.se/nyheter/coronaviruset/coronaraden-for-gymnasieskolan-lattas-upp>

Persson, A. (2012). *Ritualisering och sårbarhet. Ansikte mot ansikte med Goffmans perspektiv på social interaktion.* Liber, AB. Malmö.

Saldaña, J. (2009). *The coding manual for qualitative researchers.* Sage Publications Ltd.

Schiöler, A. (2020) Lärare på distans. SVA-lärares upplevelse av fjärrundervisningen i samband med coronapandemin. Uppsala universitet.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1519345/FULLTEXT01.pdf>

Skolverket, 2020. *Fjärrundervisning.* <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/fjarrundervisning>

Sultan, J. & Davidsson, E. (2020) *påtvingad distansundervisning – en väg till lärande. Gymnasielärares upplevelser av en omställning till distansarbete.* Uppsala universitet.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1439730/FULLTEXT02.pdf>

Trost, J & Levin, I. (1996). *Att förstå vardagen.* Studentlitteratur AB, Lund.

9.0 Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Hej, jag heter Alma och studerar sociologi på Lunds universitet. Just nu skriver jag min kandidatuppsats då har jag beslutat att skriva om gymnasielärare. Det jag är specifikt intresserad av att undersöka är gymnasielärares upplevelser och erfarenheter av omställningen till distansundervisningen.

Anledningen att jag valde detta tema var att jag själv har jobbat länge inom skolvärlden men då i grundskolan och är nyfiken på ni upplever förändringen som Covid19 har medfört. Jag är intresserad på vilket sätt har det nya arbetssättet påverkat sociala relationer.

Bakgrundsfrågor:

- Hur länge har du jobbat som lärare?
- I vilka ämnen undervisar du i?
- Vad var det som gjorde att du ville bli lärare?

Läraryroll

- Hur skulle du beskriva dig själv som lärare? Styrkor och svagheter.
- Vad är en bra lärare enligt dig?
- Vad är viktigast med läraryrollen?
- Tycker du att din roll har förändrats under denna tid med undervisning på distans? På vilket sätt?
- Vad betyder dina elever till dig?

Relationer:

- Hur upplever du att eleverna har hanterat situationen?
- Hur skulle du beskriva din relation till dina elever nu och innan ni gick över till distansundervisning? Hur upplever du interaktioner med elever nu jämfört med tidigare?
- Hur har den förändrade arbetssättet påverkat dig som person?

Omställning

- Hur ser en gymnasielärares dag ut?
- I normala fall, hur ser fördelningen ut mellan undervisningstid och övriga arbetsuppgifter?
- De övriga arbetsuppgifterna, varifrån utfördes dessa innan covid?
- Varifrån utför du dessa arbetsuppgifter nu?

- Kan du beskriva hur du tänkte när Folkhälsomyndigheten meddelade att alla gymnasieskolor ska undervisas på distans?
 - Hur skedde övergången till distansundervisning? Vad gjorde ledningen, vad gjorde lärarna?
 - Kan du beskriva hur den första tiden distansundervisningen såg ut?
 - Kan du beskriva en dag på jobbet nu? Varifrån sker distansundervisningen? (kontor hemma, fler som jobbade hemifrån)
 - Vi vet att det är föränderligt, men hur mycket av din undervisning är i dagsläget på distans?
-
- Nu när du har distans undervisat en längre tid hur känner du angående din arbetssituation?
 - Har du lärt dig något nytt med det nya arbetssättet?
 - Vilka aspekter var positiva/negativa med det nya arbetssättet?
 - Vad är det mest du saknade mest med det gamla arbetssättet?

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Information om studien

Jag heter Alma Kahrman och studerar sociologi vid Lunds universitet. Jag genomför nu min C-uppsats vars syfte är att undersöka gymnasielärares upplevelser av distansundervisning i samband med Corona pandemin. Som underlag för studien används intervjuer med gymnasielärare i Malmö. Varje intervju kommer att pågå i ca 30–45 minuter.

Intervjuerna som genomförs kommer endast användas som underlag för studien och inspelningen kommer inte publiceras eller delas med någon annan än intervjuaren, men exempel från intervjuerna kommer användas i text i uppsatsen. Deltagandet i intervjun är frivilligt och du har rätt att när som helst, utan förklaring, avbryta intervjun. Du har även rätt att ångra din medverkan och intervjun kommer då inte användas som underlag i uppsatsen. Din medverkan i studien kommer att vara anonym, ditt namn och andra personuppgifter kommer inte att publiceras. Du kommer att få möjlighet att läsa uppsatsen och kommentera om det finns eventuella missförstånd eller något som du vill ta bort innan den färdigställs.

Kontaktuppgifter uppsatsstudent

Alma Kahrman alma_k79@outlook.com

Kontaktuppgifter uppsatshandledare

Britt-Marie Johansson britt-marie.johansson@soc.lu.se

Ja, jag vill delta i undersökningen

Informerat samtycke till att delta i undersökningen

- Jag bekräftar att jag har fått information om syftet med undersökningen och vad min medverkan kommer att innebära.
- Jag ger mitt samtycke till att delta i studien.
- Jag vet att min medverkan är helt frivillig.
- Jag vet att intervjun kommer att spelas in,
- Jag vet att insamlat material endast kommer att användas i forskningssyften.
- Jag vet att insamlat material kommer att anonymiseras.
- Jag vet att jag när som helst och utan förklaring kan avbryta min medverkan i undersökningen.

..... Deltagares namnteckning